

AVLIVING AV SAU OG GEIT

Dyr med alvorlige eller smertefulle sjukdommer/skader som ikke skal behandles, skal avlives i tråd med regelverket. Avliving skjer ved at dyra først bedøves og deretter stikkes slik at de dør av blodtap. Den som utfører bedøving og avliving, skal ha tilstrekkelige kunnskaper og ferdigheter for å unngå unødvendig lidelse hos dyret. Ved avliving av småfe over 18 mnd, ta kontakt med Mattilsynet, om mulig før dyret avlives (se siste avsnitt).

BEDØVING

Valg av bedøvningsmetode avhenger av dyrets alder. Riktig treffpunkt, som vist i figurene, avhenger av om dyret har horn eller ikke samt tykkelsen på skallen (vær). Type ammunisjon må være tilpasset småfe. Ved bedøving bør dyret fikseres, fortrinnsvis ved at det bindes med tau/grime. Ved bruk av boltpistol kan eventuelt én person holde dyret, mens en annen utfører bedøvingen.

SPELAM OG KJE

Kan bedøves med et kraftig slag mot dyrets hode f.eks. med en tung hammer. Slaktemaske med svakeste ammunisjon kan også brukes, men krever ytterste forsiktighet pga. fare for rikosjetter! Boltpistol bør ikke brukes ettersom skallen er for myk, og dyra kan forbli bevisste.

STØRRE LAM/KJE OG VOKSNE DYR

Førstevalg: Boltpistol for bedøving, med ammunisjon tilpasset voksent småfe, anbefales.

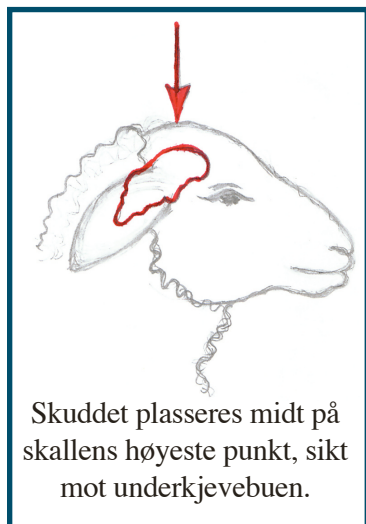
Alternative metoder:

- Slaktemaske/slaktepistol eller annet skytevåpen med fritt prosjektil. På grunn av faren for vådeskudd og rikosjetter skal våpen kun brukes av kyndige personer!
- Kraftig slag mot hodet med en langskaftet, tung gjenstand (hammeren på en øks eller lignende) med treffpunkt bakfra (se midtre figur).
- Avliving på lang avstand (forvillede dyr) gjøres tilsvarende som ved jakt på hjortevilt.

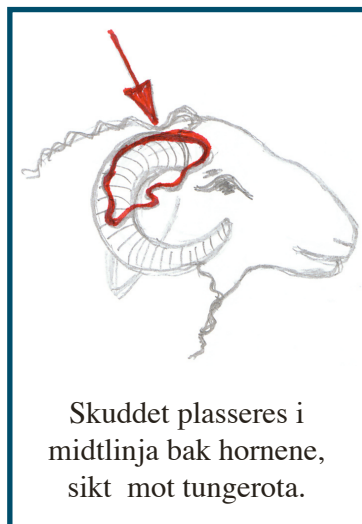
RIKTIG TREFFPUNKT VED BEDØVING – MEGET VIKTIG

Hjernen hos småfe ligger langt bak i skallen i forhold til for eksempel storfe og gris. For å sikre at dyret blir tilstrekkelig bedøvd, er det svært viktig å skyte/slå mot riktig sted på hodet.

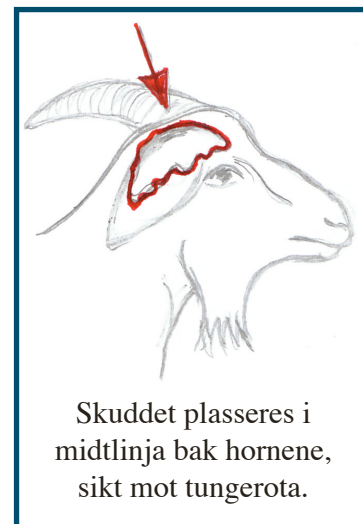
SAU UTEN HORN

SAU MED HORN/VÆR

GEIT

AVBLØDNING

Avblødning skal foretas **umiddelbart** etter bedøving. Avblødning foretas ved at man med en skarp kniv skjærer over alle de store blodkarene i strupen. Snittet legges tvers over strupen rett bak kjevegrenene, og man må snitte helt inn til nakkeknoklene på begge sider slik at pulsårene overskjæres.

FORSIKTIGHETSREGLER

- skytevåpen skal alltid behandles med forsiktighet av kyndige personer og i henhold til gjeldende regelverk
- våpenet/ boltpistolen skal alltid peke bort, både fra en selv og andre personer
- ved bruk av våpen med fritt prosjektil må man plassere dyret på **mykt underlag** for å hindre rikosjetter (frie prosjektiler kan gå gjennom hodet til dyret)
- skyting av værer med tykk skalle kan forårsake rikosjetter ved skudd forfra
- hagle må **ikke plasseres** inntil dyrets hode fordi dette kan føre til **løpsprengning**, men brukes på 10-25 cm hold
- våpen og ammunisjon må oppbevares tørt
- etter bruk skal våpen/boltpistol rengjøres og oppbevares forskriftsmessig

TILSTANDER DER DYR IKKE SKAL FLYTTES, MEN AVLIVES PÅ STEDET

- beinbrudd eller alvorlig halthet
- mistanke om brudd eller alvorlig skade på ryggstøyle
- dyr som har store skader (rovdyrskader, fall, trafikkskader) eller på annen måte ikke er egnet for transport

Ved funn av sjuke/skadde dyr i utmark skal eier, eventuelt politi, varsles.

ANDRE TILSTANDER DER DYR BØR AVLIVES

- kronisk syke dyr som ikke blir bedre av behandling
- sterkt avmagrede dyr som har vanskelig for å ta til seg mat

I tvilstilfeller bør man rådføre seg med veterinær.

MELDEPLIKT OG KADAVERTHÅNDTERING

For å sikre best mulig oversikt og kontroll med utbredelsen av **skrapesjuka** skal det tas ut prøver av hjernen på selvdøde eller avlivede småfe over 18 måneder. Dersom dyret har symptomer som gir mistanke om skrapesjuka, skal det tas ut prøve uansett alder. Ta derfor kontakt med ditt lokale Mattilsyn, om mulig **før** dyret avlives, da dyr som skal prøvetas fortrinnsvis skal avlives medikamentelt. Mattilsynet vil og kunne gi nærmere beskjed vedrørende håndtering av kadaveret.

Helsetjenesten for sau

Fagsenteret for kjøtt
Postboks 396 Økern
0513 OSLO

Tlf 22 09 23 00
fagsenteret@fagkjott.no
www.fagkjott.no

Helsetjenesten for geit

Postboks 58
1431 ÅS

Tlf 22 93 88 00
orghk@tine.no
www.leine.no/htg